

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Locuint'a Redactorului:

si

Cancelari'a Redactiunii:

e in

Strat'a Morariloru Nr. 18.

Articolile nefrancate nu se voru primi decâtu numai de la corespunzantii regulari ai „Federatiunii“
Articolii tramisii si nepublicati se voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siece lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romani'a:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2 de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale pentru fiesce care publicatiune separatu. In Loculu deschisu 20 cr. de linia
Unu esemplariu costâ 10 cr.

Pest'a, ^{5dec.} 23 nov. 1868.

In momintele candu orgoliulu ungurescu si-a ajunsu culmea, candu diet'a Ungariei au creatu legi cu total'a neconsiderare a drepteloru pretensiuni a le natiuniloru neunguresci, candu persecutiunea contra barbatiloru romani, cari sustienu dtepturile natiunei nostre neconsiderate, se continua cu atâta inversiune, candu primimu scirea, câ redactorulu „Gazetei Transilvaniei“ dlu Jacobu Muresianu, d'in caus'a pronunciamentulu, este suspinsu d'in oficiulu seu de directoriu si profesoriu alu Gimnasiulu d'in Brasiovu in candu calitate a functiunatu 31 ani cu celu mai splendidu succesu storceantu laud'a si stim'a totoruru, in asemeni mominte, anim'a fia câru romanu trebe se simta o mare mangaiare, vedindu câta iubire fratiesca respira foiele fratiloru nostri de preste Carpati; si noi n'am potè face o placere mai mare cetitoriloru nostri, de câtu care credemu câ li-o vomu causâ prin comunicarea urmatoriu articulu d'in „Romanulu“, alu câru tonu barbatescu pote servi de indreptaru si veciniloru câror'a este adresatu:

„Amu crediutu, marturimu cu dorere a nostra amagire, amu crediutu forte câ a sunatu or'a „egalei indreptatiri a natiunalitatiloru in Ungari'a“ in diu'a candu marele omu de Statu alu Ungariei, dlu Deák retrase proiectulu Kerkápoly-Horváth si promise, câ va presintâ d'insulu unu altulu, care sê dea in faptu „egal'a indreptatire a natiunalitatiloru in Ungari'a.“

Omulu crede ce'a ce doresce. Interesulu nostru dar', ca vecini, cerendu ca Ungari'a sê fia libera si in adeveru poterica, amu crediutu câ omenii de Statu ai Ungariei voru intari in adeveru regatulu Ungariei, prin singurulu modu prin care elu se pote intari si mari prin „egal'a indreptatire a natiunalitatiloru d'in Ungari'a.“ Cumu in adeveru mai poteamu crede câ dlu Deák, si partit'a alu carea-a este conducitorele, voru potè sê mai spere, câ voru isbuti sê face asta-di ce'a ce n'au isbutitu in tempii de intunerecu, de focu si de sabia, si atunci candu ide'a natiunalitatii erâ unu simplu instinctu si acelu-a inca numai in stare latentâ! Cumu mai poteamu banul macaru câ Ungurii voru crede câ potu deveni poterici atunci, candu in famili'a loru va ferbe in colcote, si nebusite prin poterea materiale, acelu vulcanu teribile ce se numesce natiunalitatea! Si câtu mai cu sema nu mai poteamu crede intr'o asemene orbia, candu una d'in natiunalitatile strivite este cea slava!

Ungurii au maltratatu totu-deuna pe Romani, ca unii ce d'in caus'a izolarii loru suntu — séu paru a fi — mai slabi. I-au maltratatu inca tocmâi pentru ce'a ce trebiu sê-i iubescâ mai multu: pentru devotamentulu loru neclintitu, in toti tempii si in impregiurările cele mai critice, câtra principele Transilvaniei. Cumu potu inse sê fia atâtu de orbiti, in câtu sê nu intielega, câ nu totu astu-felu se potu jucâ si cu Slavii! Ei mai antâiu suntu in imperiulu Austriei de patru ori mai numerosi de câtu Magiarii, si ei singuri egali in numeru cu tote cele-l-alte natiunalitati, astu-felu in câtu ei compunu jumetatea Imperiulu. Slavii apoi nu numai nu suntu izolati in Europ'a, dar' inca suntu langa d'insii milioane de frati, carii sub felurite numiri, sunt d'in ace'a-si familie, au acelu-a-si sange, acelea-si aspiratiuni; si d'aca Poloni'a este invinsa, Rusi'a inse este acel, si Ungurii nu de multu au vediutu armat'a Rusiei pe teritoriulu loru. Scimu bine câ Ungurii au facutu ore-cari concessiuni Croatiloru si curtesescu pe Serbi. Daru ar' trebul sê intielega câ asemene indulciri chiaru candu pentru momentu alina durerea, ele suntu numai nisce simple oblojiri. Stabila nu este de câtu dreptate deplina si integ'râ dreptate. Acea dreptate n'au voitu inca sê o dea, si ca unii, ce ne interesâmu de prosperitatea Ungariei, vediuramu cu dorere câ si deakistii staruiescu in pericolos'a ratecire d'a voi sê recladesca Statulu maghiaru pe celu mai teribile vulcanu.

Si in ce'a ce privesce pe Romani, de ce ore Magiarii nu voru sê-i aiba amici, si amici devotati, de câtu nisce servi, mai multu séu mai putienu subjugati si carii firesce voru fi siliti sê pandesca ori-ce oca-siune spre a se revoltâ contra asupritoriloru? A sperâ câ voru potè de acumu nainte desnatiunalizâ pe Romani este, mai repetim, cea mai mare d'in tote

asurditatile. Pentru ce dar' sê nu le dea dreptulu egale ca sê aiba intr'insii amicii cei mai devotati?

Magiarii credu — si acést'a ni o spune foile loru — câ suntu meniti a cuceri si Principatele si a domni astu-felu pana la Marea-Negra. Intr'unulu d'in numerile trecute ne amu încercatu a desceptâ pe vitejii si ambitiosii nostri vecini, si ale aretâ câ si acestu visu este celu mai asurdu d'in tote visurile. Sê ne încercâmu si adi a vorbi cu Magiarii ca doi buni vecini séu, deca le place mai bine, ca doi buni negociatori.

Magiarii spera câ voru gasi ocaziunea de a pune Romani'a libera sub sabia, candu Franci'a va fi in resbelu cu Prusia. Dar' ore Europ'a civilisata fi-va ea osandita a vedè si a asistâ cu braciile incrucisiate la unu resbelu între Franci'a si Prusi'a? Interesele cele mari, ce suntu în jocu, ne face a crede câ, nici Franci'a nici Prusi'a nu voru cutezâ sê incepa unu asemene resbelu care de securu, ori cari ar' fi rezultatulu armeloru, ar' aduce cele mai mari catastrofe si politice si comerciale. D'aca dar' lumea civilisata va scapâ de acelu resbelu, este in interesulu regatulu maghiaru sê aiba pe Romani ca inimici, pe langa Slavii si Germanii d'in Austri'a? Câ-ci nu se voru fi amagindu Magiarii pan'a nu scl câ dualismulu, astu-felu precumu stâ acumu, nu este suferitu nici de Slavii nici de Germanii d'in Austri'a.

Se punemu acumu cestiunea pe celu-l-altu tere-mu. Sê admitemu câ Franci'a va dechiarâ resbelu Prusiei, adica Germaniei Nordului. Acestu resbelu — este invederatu câ nu se va potè face de câtu prin aliantia cu Austri'a si cu Germani'a de la Sudu. Antâia intrebare ce facemu este: Germani'a de Sudu fi-va de asta data mai credinciosâ politice Austriei si mai sprintena in miscarile sale, de câtu fu in 1866? Si se nu sê uite câ acést'a intrebare este cu atâtu mai grava, cu câtu acumu lupt'a va fi între Germani'a si o potere straina. Fiindu inse câ place pote politice austro-magiare a crede câ Germani'a va combate sub drapelulu Austriei, spre a scapâ de unitatea ei sub Prusi'a, vomu admite si acést'a ipotesa. In acestu casu inse este invederatu câ Imperiulu austro-magiaru va trebul sê pue in linie de bataie, contra Germaniei Nordului cea mai mare parte d'in ostirea de care va potè dispune. Intrebâmu dar' pe guvernulu austro-magiaru: crede elu câ in acestu casu i va remanè destula ostire disponibile spre a oprî pe Boemi, pe Croati, pe Serbi si pe Romani d'a nu se resculâ, si câ-i va mai remanè si o alta potere armata spre a combate pe Serbi, pe Bulgari si pe Romani, si a intinde biciulu de focu alu lui Atil'a peste tote poporele pana la Marea-Negra?

Scimu bine câ bunii nostri vecini Magiarii ajutati si de pres'a austro-magiare d'in tier'a nostra, ne credu atâtu de desorganisati si atâtu de demoralisati in câtu sê-i primimu cu capetele pe tipsisie. Facemu inse apelu la inteliginti'a si la patriotismulu loru si-i rogâmu sê cugete putienu, si se voru convinge ei insii câ nu Romanii de asta-di, avendu in capulu loru pe Acel'a, prin vinele câru-a curge sangele lui Friderik celu Mare si alu lui Napoleone, voru îndurâ o invasiune, fâra ca celu de pe urma june si betranu s'o intempine cu unu glontiu, fia si chiaru cu unu bolovanu. Cumu dar' credu câ cu armat'a, ce le va mai remanè disponibile, avendu la spatele ei revolt'a si in facia-i o natiune ce-si apera averea, onorea si a ei esistintia voru potè cuceri Romani'a de asta-di? Se trecemu inse si peste tote acestea si sê admitemu cu orgoliulu magiaru si cu ultra crestinesc'a umilintia a opozitiunii nostre, câ Austro-Magiarii voru fi pe deplinu invingatori in tote pârtile. Tote aceste admittendu-le acel, greutatea incepe d'in nou, in locu d'a se sfîrsi. Este cu potintia ca Franc'a, Itali'a, Spani'a, Engliter'a, Rusi'a si Prusi'a sê primesca, ca Romani'a sê pera in imperiulu Austro-Magiaru! Ca sê placemu pe deplinu buniloru nostri vecini, vomu admite totu ce este peste potintia si vomu primî cu d'insii, câ tote poterile se voru intrunî spre a admite, chiaru adi, in epoc'a reinviarei natiunalitatiloru, perirea unei natiunalitati de 12 milioane.

Ei bine, chiaru atunci cugete Magiarii si spuna ei insii, d'aca acést'a ar' fi in favorea loru séu d'in contra pentru a loru perire? Romanii toti incorporati cu Imperiulu, mai pote ore esiste dualismulu in favorea Magiariloru? Ce felu? D. de Beust, avendu pe d'o

parte 17 milioane de Slavi si pe d'alta 10—12 milioane de Romani, va mai voi si va mai potè sê mentiena dualismulu in favorea Magiariloru? si imperiulu sê se numesca Austro-Ungaru?! D'aca orgoliulu Magiariloru i orbesce para acel, apoi tiena minte aceste cuvinte amicale ce le adresâmu asta-di: acelu orgoliu elu singuru este d'ajunsu spre a le aduce cea mai segura si cea mai deplina perire.

Proieptulu propusu de d. Deák, pentru „Egal'a indreptatire a natiunalitatiloru“, este mai reu pote de câtu chiaru celu d'antâiu. Reproducemu mai la vale acea nenorocita aberatiune, acelu proiectu fatale pentru prosperitatea regatulu magiaru si dicemu Unguriloru cu cea mai viua dorere si cu cea mai buna credintia: Rupeti acelu proiectu; rupeti-lu indata, câ-ci mentienendu-lu elu va fi . . vai! . pentru Ungari'a camasi'a lui Nessus.

Dieta Ungariei.

(Finea sielintiei camerei represintautiloru, tienuta in 1. diecemvre.)

Alesandru Bohetielu d'ice, câ proiectulu de lege d'in cestiune nu este destulu de aptu pentru intarirea intereseloru comune; nu corespunde nece d'in caus'a, câ-ci nu este sustienutu de principiulu egalitatii. Spriginesce motiunea lui Rannicher.

Wenckheim, ministru de interne, roga pre toti cei insemnati, ca sê vorbesca câtu se pote mai scurtu, câ-ci altmintrea s'ar impedeçâ punerea in valore a proiectulu de lege.

Mihaiu Binder spriginesce motiunea lui Rannicher.

Ludovicu Papp, esprimendu-si dorinti'a, ca proiectulu sê devina câtu mai curendu lege, renuncia de cuventu. (Aprobare.)

Wlad: (Strigâri: abdi de cuventu!) Nu abdicu! — Eu pretiuescu pre deplinu causele produse de dnulu ministru de interne. Semtu insemnatarea mominteloru, sciu, câ tempulu e scurtu, si trebe numai sê-mi esprimu parerea de réu, câ nu potu abdice de cuventu, si pote nu me voiu pronuntâ asiè de scurtu, pre cum se cuvine si pre cum asiu dorî. Totu-si credu a fi convinsi, cu totii, câ cele ce s'au dîsu, se dîcu, séu se voru dice la obieptu d'in partea unui-a séu altui-a d'între deputati, mai bine sê se dica aici, decâtu intr'altu locu (Asiè e!). Si in asta privintia ori-câtu de acumpu sê fia tempulu, nu se va perde cu lucruri nefolositorie (Asiè e! s'audim!). Sum constrinsu a vorbi, cu atâtu mai vertosu, pentru câ pusetiunea mea in acestu obieptu e pre deosebita.

Proieptulu de resolutiune prosintatu prin condeputatulu Maccelleru lu-am subscrisu si eu cu 19 alti deputati, dar motivele cuprinse intr'acelu-a nu sunt ale mele, pentru câ eu plecu cu totulu d'in altu punctu de vedere, si numai partea a dou'a a proiectulu de resolutiune o acceptu ca a mea.

Puntulu meu de manecare e legalitatea. Eu accep tu art VIII d'in Posiunu de la 1848, acceptu I art. alu dietei d'in 1848 ca legi, a caroru valore nu pote fi obieptu de disputa. De si I articlu transilvanu in sensulu legiloru transilvane, judecandu-lu d'in punctulu de vedere alu dreptulu publicu transilvanu, nu corespunde pre deplinu totoruru racerintieloru legale, totu-si s'a aptivat faptime la 1848 prin aceea, câ in sensulu si conformu concludulu acelu articlu, tote cercurile alegatorie d'in Transilvani'a au alesu deputati la diet'a Ungariei conchiamata in Pest'a pro 2 iuliu 1848; la alegerile aceste-a au participatu cei indreptatiti atâtu d'in partea magiariloru si secuiloru, câtu d'in partea sasiloru, pre cum si d'in partea romaniloru, si in urmarea aceea s'au presintatu in diet'a numita mai multi deputati romani si sasi, si au luat parte la d'ins'a pana la indopartarea loru in lun'a lui septemvre alu aceluia-si anu (Intrerumperi: asiè e! Aprobare). Dar pentru câ primescu acesti articli nu urmeza aceea, ce voiesce a deduce partea cea mai mare d'între dvostra, câ adeca atunci trebe sê primescu si proiectulu de lege prosintatu de ministru de interne. Articolii d'in 1848 ai dieteloru de la Posiunu si Clusiu au enuntiatu uniunea, si acést'a nu se mai pote pune la intrebare. Articolii de lege d'in Posiunu si Clusiu inse n'au regulatu modalitatea esecutarei si realizarei uniunei; vi voiu ceti paragrafulu respectivu de lege (Intrerumperi: lu-scimu!), de si lu-sciti, eu totu-si vi-lu voiu ceti, pentru câ voiu descoperi intr'insulu una insusitate, asup'r'a carei-a nu s'a estinsu atentiunea nostra, séu celu putienu nu s'a amintitu pana acum.

Paragrafulu 4 d'in articulu de lege alu dietei de Posiunu d'in 1848 suna in urmatoriu modu: „Ministeriulu repunditoriu e obligatu, ca folosindu tote midilotele legale sê

se puna in contielegere cu comisiunea denumita spre acestu scopu de diet'a transilvana trecuta, asemenea si cu diet'a, care va trebui să se conchiama cătu de curendu in Transilvani'a, in totu casulu inse să face pasii necesari pentru esecutarea perfecta a uniunei si in asta privintia să substerna dietei viitorie unu proieptu detaiatu de lege etc.."

Dvostra dloru sciti, că diet'a d'in Posiunu si-a adusu conclusele sale pre la finea lui martiu si pre la inceputulu lui aprile 1848, totu asiē veti sci, că diet'a transilvana a tēnudu consularile si a adusu legile sale in lun'a lui iuniu 1848. Prin urmare ordinațiunea acestei legi nu se pote aplicā la comisiunea remnicolaria, de care vorbesce §-ulu 2, art. I alu dietei d'in Clusiu, ci se referesce la comisiunea, ce au fostu esmisu-o diet'a transilvana d'in 1847 in caus'a uniunei, spre a conferi cu comisiunea remnicolaria esmisa de diet'a Ungariei. Articululu de lege d'in Clusiu inse n'a indrumatu acea comisiune, spre a conferi cu ministeriulu Ungariei, care erā chiamata si indreptatita la acēst'a in sensulu ordinațiunei apriate a art. 7 d'in diet'a de Posiunu de la 1848, ci in sensulu §-ului 2. art. I alu dietei d'in Clusiu de la 1848 a alesu una noua deputatiune remnicolaria sub presiedinti'a contelui Iosifu Teleki, si in casulu candu acestu-a aru fi impededatu, sub presiedinti'a bar. Franciscu Kemény, care erā presiedintele dietei. Asiē dara ordinațiunea apriata a legiei nu s'a observatu.

Dar ca sē nu pota dīce cine-va despre mine, cā de si credu a fi intrepreatu bine legea, sum rabulistu si me servescu cu apucature advocatiale, dechiaru, cā pondulu principalu, pre care mi-voiu basā ratiunamintele mele, nu lu-punu pre acea, cā nu s'a observatu dispușetiunea legii. Eu am voitu numai a aretā, cā nu s'a satisfacutu ordinațiunei apriate a legii. Apoi sē nu luamu lucrulu asiē, pre cum aru fi trebuitu sē se intemple conformu legii, ci asiē pre cum s'a intemplatu. — Diet'a d'in Clusiu de la 1848 a alesu in sensulu §-ului 2, art. I, una comisiune; alesu-a ore in acēsta comisiune numai pre membrii comisiunei de la 1847, sēu ba, nu sciu; se pote cā s'au alesu tocmai acei-a, dar' despre acēst'a legea nu amintesce nimicu; eu presupunu dara, cā a alesu totu membrii noi, ceea ce altcum e lucru secundariu. — Cari aru fi fostu agendele comisiunei? Dupa parerea mea acelea, ce a cercuscrișu §-ulu 2, art. I alu dietei d'in Clusiu de la 1848, atātu de chiaru si anumitu, cu urmatorele cuvinte: „A conlucrā la intrunirea intereseloru Transilvaniei cu ale Ungariei, si a pregati materia pentru proieptele de legi, cari va avē ministeriulu a le substerne dietei viitorie comune.“

Implinitu-si-a ore comisiunea mandatulu sēu ori ba, nu sciu; deputatulu Iosifu Hosszu afirmā, cā lu-a implinitu, eu inse, dloru, care am fostu deputatu in diet'a d'in Pest'a de la 1848, nu mi-aducu a minte, ca comisiunea aceea sē-si fia presintatu elaboratulu sēu, cu atātu mai putienu, ca ministeriulu sē fia presintatu proieptu de lege in asta privintia.

Standu lucrulu astu-feliu, ce aru fi fostu de facutu?

Deca numit'a comisiune nu si-a implinitu detorinti'a, ministeriulu aru fi trebuitu sē o provoche la acēst'a. Acum inse nu se mai pote, pentru cā presiedinti' si membrii ei partea mai mare au moritu.

Una noua comisiune nu se pote alege, pentru cā, pre

cum pretindeti dvostra si pre cum dispune legea, diet'a d'in Clusiu de la 1848 a fostu ultim'a dieta in Transilvani'a. Ei bine, dloru, acceptu punctulu de vedere alu dvostra, dar apoi legile d'in 1848 nu dispunu ore si in privintia Croatiei, care pana la 1848 a fostu in legatura cu multu mai strinsa cu Ungari'a de cātu Transilvani'a, care aveā guvernulu sēu si diet'a sa propria? Legatur'a Croatiei cu Ungari'a a incetatu in urmare eveniminteloru d'in 1848, pre cum au incetatu si referintiele de pana atunci ale Transilvaniei cu Ungari'a. Si ce s'a intemplatu cu Croatia? Legelatiunea d'in 1861 a acceptatu una procedura demna de tota laud'a, si pre care o stimezu in modu eminente, oferindu Croatiei una carta alba, si asiē apoi s'a facutu impacatiunea. De s'aru fi fortiatu acēsta impacatiune, de siguru cā nu s'aru fi realizatu. Fiindu cā dvostra ati ascultat pre Croatia, impacatiunea s'a facutu, si asiē deputatii croati au venitu bucurosi la noi, si diet'a i-a salutatu si primitu cu bucuria.

Asiē dara motivulu meu principalu in privintia regularei cestiunei transilvane de uniune e, cā principiulu conducatoriu sē nu fia intr'atātu legea, cātu mai multu ecuitatea observata fatia cu Croatia. Ecuitatea fatia cu una tiera, care in decursu de 300 ani a avut vietia autonoma de statu, o recere mai vertosu greu'a constelatiune politica de asta-di a Europei.

Dloru, vi veti aduce a minte, cā in 19 februaru 1866 v'amu spusu, cā eu sum unulu d'intre cei putieni romani intieleginti, cari partinescu uniunea; dvostra ati risu atunci de mine, ceea ce n'am meritatu. Cu tote acestea eu sum si am fostu amiculu uniunei. Pentru ce? Pentru cā sum de parerea, cā uniunea e nu numai in interesulu magiarului ci si in alu romanului. Cāte si cātu de vitale interese i-lega pre acēstia la olalta! Si apoi romanii d'in Ungari'a si cei d'in Transilvani'a nu sunt ei ore in legatura strinsa unii cu altii in privintia besericesca, si adeca atātu cei gr. catolici cātu si cei gr. orientali, candu cei d'antāiu se tienu de metropoli'a d'in Alba-Iulia, cesti d'in urma de metropoli'a d'in Sibiu? Afara de acēste-a mai sunt si alte interese si consideratiuni, cari nu voiu a le insirā, pentru ca cuventarea mea sē nu devina prē lunga. Dar, dloru, insu-si poporulu romanu nu s'a dechiaratu nici una data, cā nu voiesce uniunea, ci chiaru adunarea poporulu romanu in Blasiu la 13 maiu 1848, s'a dechiaratu cā in principiu nu e contraria uniunei si legaturai mai strinse cu Ungari'a, ci a doritu numai, ca poporulu romanu d'in Transilvani'a, repondu-se ca a patri'a natiune a tierci, ca atare sē face parte la conclusulu despre uniune, pentru ca sē nu pota dīce, cā s'a decisu „de nobis sine nobis.“ Tocmai pentru acēst'a diet'a d'in Clusiu, la care a pettiunatu congresulu d'in Blasiu prin una deputatiune de 100 membri, — dupa modest'a mea parere n'a procesu destulu de ratiunatu, candu n'a implinitu punctulu principalu alu pettiunei, cā-ci altcum s'aru fi crutiatu sangele de omu. Facutu a ore bine sēu reu, nu mai e de lipsa a esamina, destulu cā uniunea s'a facutu. Dā, dar rosteza inca regularea definitiva a dispușetiunilor, ce emaneza d'in principiulu uniunei, si acēsta regulare articlii dietei d'in Ungari'a si Transilvani'a, cari trateza despre uniune, n'au efeptuitu-o.

Fiti condusi, dloru, in asta cestiune si cu privintia la

Transilvani'a de aceea-si ecuitate si generositate, ce ati documentatu-o fatia cu Croatia, si poteti fi siguri, cā uniunea va fi salutaria si durabila pentru amendoue tieriele. Se pote, cā intr'una dieta de nou conchiamata cei interesati, si anume romanii si sasii, voru pretinde mai multu, de cātu contiene proieptulu de fatia, dar se pote sē cera si mai putienu. In amendoue casurile inse rezultatulu aru fi unu avantaju nepretuitu, va sē dīca, atunci nu s'aru potē plange nime, cā n'a fostu ascultat, pre cum a doritu. Judecati numai, dloru, cātu de mare e diferinti'a intre octroare si intre una lege statorita cu invoirea ambeloru parti.

Eu, dloru, am studiatu istori'a universală, am studiatu viet'i a staturiloru europene si desvoltarea constitutiuniloru lor, si am aflatu, cā modalitatea uniunei Transilvaniei cu Ungari'a e forte analoga uniunei Irlandiei cu Angli'a. Apoi, dloru, deca una tierisiora atātu de mica ca Irlandi'a a causatu potintei Anglie atâte neplaceri, atunci Transilvani'a, redusă la starea Irlandiei, pote causā unei tierie mai mico, pre cum e Ungari'a, neplaceri cu multu mai mari.

Eu mi-iubescu patri'a cu ardore, si pentru aceea asiē voi a o scuti de atari neplaceri si pericle, si pentru aceea m'radicu vocea, cā-ci credeti-mi, dloru, pentru mine aru fi cu multu mai usioru, ba si mai placutu a tacē (Intrerumperi: se pote!); nu numai se pote, dar in fapta asiē e, cā-ci midilociatoriulu nu si-prē castiga multiamire nici d'in una nici d'in alta parte, dar in mominte atātu de importanti, candu se compune atare lege, nu potu tacē, pentru cā eu nu dorescu, ca patri'a mea sē aiba una Irlandia.

Pote mi-va replicā cine-va, cā de ora-ce diet'a d'in 1848 a esmisu una comisiune pentru regularea uniunei, conchiamarea unei diete noue nu e de lipsa, pentru cā aceea si asiē n'aru fi legala. La acēst'a respundu, cā conchiamarea unei diete noue o pretinde oportunitatea, utilitatea si ecuitatea.

Apoi nu trebe sē perdemu d'in vedere, cā de la 1848 in coce Transilvani'a a avut doue diete, adeca in Sibiu la 1863, si in Clusiu la 1865, si nu vedu caus'a, pentru ce sē nu se conchiame si a trei'a dieta prin regele incoronatu, deca e cu scopu side doritu, si se pote midiloci liniscirea totoruru. Dvostra dīceti, cā diet'a d'in Sibiu n'a fostu legala. E dreptu, de alta parte inse nu se pote negā, cā aceea a fostu conchiamata pre bas'a unei legi de alegere liberale, de si octroate, si a coresponsu cerintieloru maioritaii poporatiunei, ale romaniloru, pre candu diet'a d'in 1865 in Clusiu a fostu conchiamata pre bas'a unei legi de alegere neliberale, si n'a coresponsu cerintieloru maioritaii, pre cum nici n'a fostu de lipsa, cā-ci d'in punctulu de vedere alu legalitaii stricte nici acēst'a n'a fostu mai legala, de catu cea d'in Sibiu de la 1863, si totu-si au intratu in ea deputatii magiari si secuier' in diet'a d'in Sibiu nu s'au presintatu si n'au luat parte la d'ins'a d'in cauza, cā dupa parerea loru acea diet'a erā nelegala.

Atāt'a inse sta, si remane dreptu, cā acei factori, cari au conchiamatu diet'a d'in 1863, au procesu cu multu mai ecuitabilu de cātu cei ce au conchiamatu diet'a d'in 1865, pentru cā cei d'in 1863, nu numai au conchiamatu diet'a pre basa mai liberala, ci au si crutiatu slabitiunile unei clase numeroze de poporu, si au staruitu a indestuli pretinsiunile lor,

FOISIORA.

Poesiele lui George Sionu.

(Edit. Bucuresci. 1857.)

I.

In nici unu ramu alu literaturai nostre nu suntemu mai originali, totu-o-data nicairi n'amu imitatu mai multu ca togma in poesia. Acēsta afirmatiune va parē paradocsa, parerea va incetā inse indata ce vomu sci, cā noi d'intre tote ramurile literaturai pan'acumu mai multu amu scrisu poesia. Noi potemu dīce numai, cā avemu poesie originali, nu inse si poeti originali. Fia-care a imitatu pre unulu, doi pote si trei poeti straini, mai de aproape sēu mai de parte, la lumina sēu la intunerecu, astu-feliu incātu am vedutu poesie straine traduse in romanesce, si fiindu-cā traducatoriulu uitase sēu afdase de bine a nu mai spune, cā e traduciune ori celu putienu stricta imitatiune, unu altu strainu apoi a tradusu in alta limba aceea-si poesia, ca si cum ar' fi originale romana. *)

Poesiele lui G. Sionu au trecut si mai trecu pote la multi de cele mai originale. — Inse inainte d'a intrā in apretierea lor, abstragendu de la tote alte consideratiuni, sē-mi fia permis a demonstrā in cātu: sunt ele originali si in cātu imitatiuni sēu chiar' traduciuni. O cestiune delicata si totu-o-data ingrata! Dar' adevurul mai pre susu de tote!

In cātu cunoscun literatur'a altoru popore, am aflatu, cā G. Sionu a voitu sē fia copilulu legitimu alu celebrulu Béranger. Forte putiene poesie vomu aflā in cari, abstragendu de la cele traduse, sēu d'apropo imitate, sē nu aflāmu sēu intrega inde'a fundamentala, sēu sorgentele inspiratiunei, sēu mai bine alu ocasiunei, sēu dese si firme reminiscentie, si in casulu celu mai favorabile, o uvertura a tonului, a timbrului d'in poesiele lui Béranger.

*) Vedi „Uriasiulu Daciei“ tradusu de L. A. Staufe in „Romanische Poeten“ ca originalu alu lui C. Negruzzi, pre candu acēst'a lu-tradusese d'in Victoru Hugo schimbandu numele locurilor. Asiē ce-va s'ar potē intemplā si cu „Canteculu Margaretei“ de V. Alessandri, deca „Mignon“ a lui Goethe n'ar fi atātu de cunoscutu!

Nu-mi permite nici spatiulu, dar' nu am nici voia a intinde aici unu lungu interrogatoriu si o scrupulosa confrontare intre copilu si tata. Cine va avē placere, va potē face acēst'a prē usioru si fără ajutoriulu meu. Eu me marginescu la urmatoriele:

„Noroculu“ (La fortune). Eta cum canta Béranger:

Pan! Pan! est-ce ma bruno,
Pan! Pan! qui frappe en bas?
Pan! pan! c'est la Fortune:
Pan! pan! je n'ouvre pas.

Er' Sionu:
Cene bate la portitia?
Toc! toc! toc! ce audu eu?
Tu esti draga copilitia? (sic)
Tu esti angerelulu meu?
„Ba nu, nu;“ eu sunt Noroculu.
etc. et.

Orangutanulu (Les Orangs-Outangs). Acea-si idea, aceea-si strofa, si totu atâtea, acel'a-si refrenu!

Messieurs, l'homme fut en tout temps
Le singe des orangs-outangs.
Cā cum vedu p'acestu pamentu
Omenii maimutie sunt.
„Cā cum“ nesuferibile cacofonia.

Rundunelele proscrisului (Les Hirondelles)

Bunii mei lectori sē nu-si pregete a confrontā aici intregu asiē numitulu originalu romanu cu celu francesu.

Les Hirondelles.

Captif au rivage du Maure,
Un guerrier courbé sous ses fers,
Disait: Je vous revois encore,
Oiseaux ennemis des hivers.
Hirondelles, que l'espérance
Suit jusqu'en ces brûlants climats,
Sans doute vous quittez la France:
De mon pays ne me parlez-vous pas?

Depuis trois ans je vous conjure
De m'apporter un souvenir
Du vallon où ma vie obscure
Se berçait d'un doux avenir.
Au détour d'une eau qui chemine
A flots purs, sous de frais lilas,
Vous avez vu notre chaumaine:
De ce vallon ne me parlez-vous pas?

L'une de vous peut-être est née
Au toit où j'ai reçu le jour;
Là, d'une mère infortunée
Vous avez dû plaindre l'amour.
Mourante, elle croit à toute heure
Entendre le bruit de mes pas;
Elle écoute, et puis elle pleure
De son amour ne me parlez-vous pas?

Ma soeur est-elle mariée?
Avez-vous vu de nos garçons
La foule, aux nœces conviée,
La célébrer dans leurs chansons?
Et ces compagnons du jeune âge
Qui m'ont suivi dans les combats,
Ont-ils revu tous le village?
De tant d'amis ne me parlez-vous pas?

Sur leurs corps l'étranger, peut-être,
Du vallon reprend le chemin;
Sous mon chaume il commande en maître,
De ma soeur il trouble l'hymen.
Pour moi plus de mère qui prie,
Et partout des fers ici-bas.
Hirondelles de ma patrie,
De ses malheurs ne me parlez-vous pas?

Rundunelele proscrisului.

Mandre negre rundunele!
Ce sburati in diosu si 'n susu?

tu tote că i-au exploatat în avantajul și folosul propriu. De aru fi datu prevedint'a, ca acei barbati, cari în anul 1865 stau în fruntea guvernului și a caror amore de patria o stimezu sinceru, — sê fia lucratu, ca în locu sê conchiame diet'a d'în Clusiu de la 1865, pre care deputatii magiari și secuiesci nu o recunoscseau ca legala, sasii și romanii nu o doriau, er' cercustarile nu o justificau, sê induplece pre deputatii magiari și secuiesci alesi pentru diet'a d'în 1864 de la Sibiiu, sê se duca acolo și sê incepa consultarile despre dispușetiunile pentru modalitatea realizării uniunii, și sê fia facutu concluse, pentru că în casulu acestu-a uniunea s'aru fi decisu și urmarile ei s'aru fi complanatu cu invoirea generala! Finesce că proverbiulu d'ice: dupa ploia nu trebus capeneagu, dar d'ice și aceea, sê invetiâmu d'în trecutu.

Coloru carii facu d'în capu audîndu, că legea de uniune în diet'a d'în Sibiiu s'aru fi votatu fără tota indoie'l'a, li respundu: sê nu uite, că elemintele acestei diete și asiè divergeza multu unele de altele (Renuntia de cuventu!) — nu renuntiu, — și interesele nostre au fostu, și într'una dieta noua aru fi forte încalcite, și jalusi'a reciproca între d'însele s'aru fi vîrîtu și s'aru vîrîjinainte, în câtu barbatiloru isteti și cu inim'a buna, pre cum sunt barbati guvernului actualu, li-aru succede fără indoie'l'a, a le întrebuintă în folosulu patriei și a deslegă acêsta fatala cestiune spre salutea patriei comune.

În urmarea acêst'a primescu partea a dou'a a proiectulu de resolutiune, resoptive proiectulu presintatu prin deputatulu Macelariu: guvernulu sê se impoteresca, ca în sensulu articolulu V alu dietei de Posiunu d'în 1848 sê conchiame în Transilvani'a una dieta noua, în acea dieta sê esopere deslegarea cestiuniloru, respective a detaiuriloru proveninti d'în cestiunea uniunii, și stabilirea resoptiva sê o substerna dietei viitorie comune spre inarticulare.

Ladislau Berzenczey ar' fi doritu, ca acestu obiectu sê se fia pertratatu mai de curundu. Observa, că viet'i'a natiunii romane se incepe cu incorporarea Transilvaniei câtra Ungari'a.

Vicentiu Babesiu d'ice, că proiectulu de resolutiune nu ataca uniunea și legalitatea ei, ci maneca numai d'în punctulu de vedere alu primei adrese, adeca ca sê nu se puna atâtu-a pretiu pre literale morte, cari vatema cele mai sante interese a le poporeloru (Sgomotu mare).

Gregoriu Székely recede.

Emiliu Trauschenfels dechiara, că alegatorii sêi au primitu cu bucuria uniunea.

Puscariu ar' fi doritu, ca uniunea sê se fia facutu prin diet'a Transilvaniei.

Sigismundu Papp: (nu este de fatia.)

Csengeru spriginesce proiectulu de lege, căci contopesc Transilvani'a cu Ungari'a. Transilvani'a — d'ice oratoriulu — are de multu ace'a-si anima cu a Ungariei, noi suntemu legati prin origine și sange. (Aprobare.)

Proiectulu de lege despre uniune se primî de majoritate prin scolare, precum și urmatoriile doue proiecte de resolutiune ale comisiunii centrale: 1) Sê se provoce ministeriulu prin decisiunea camerei ca,

cu privire la emendarea legei electorali, sê presinte dietei celei mai de aproape unu proiectu de lege validu pentru tota tier'a; 2) Sê se provoce ministeriulu, ca sê dispuna câtu mai curendu pentru punerea în valoare a articolulu de lege de la Posoniu XVIII și în Transilvani'a.

Horváth, ministru alu justitiei dechiara, că dupa organizarea tablei regesci d'în Transilvani'a va introduce îndata și acolo institutiunea jury-ului.

La pertratarea speciale, Bobory doresce ca cuventulu de la § 1 „natiuni“ sê se schimbe în „natiunalitâti.“

Se primesce t'stulu originale.

§-ulu 2 se primesce fără vr'o observare. La §-ulu 3, Iosifu Hosszu se dechiara, că acestu § i-a nimicitu tote sperantiele nutritu de 20 ani.

Se primî dupa testulu originale. Asisdera §-ii 4, 5, 6 și 7. Totu asiè §-ulu 8.

Kapp face la § 9 amendamentulu: „Natiunea sascesca alege liberu pre comitele sasescu, pre langa întarirea prè înalta.“

Ludovicu Berzenczey renuncia la cuventu. Binder considera de forte importante acestu amendamentu, și lu-spriginesce.

Berzenczey nu se pote retienè de a nu vorbi. Reflecteza lui Binder, că Secuii înca aru potè cere drepturi pre bas'a legiloru vechie; asiè, de exemplu, Secuii au fostu scutiti de dâri și numai car lu se maritâ fet'a principelui au trebuitu sê friga boi. (Risugomotulu și aplause.)

Carolu Zeyk nu atribue ce-va importantia mare dreptulu de alegere, căci acelu-a trece prin doue candidatuni. Inse de ar' fi chiaru și importantu, nu consuna cu sistemulu parlamentare.

Sigismundu Popu nu cunosce universitate sascesca, ci numai natiune, și nu voiesce nece comite sasescu, căci asiè ar' pretinde si unu comite romanu.

Presiedintele submitte cestiunea votulu: testulu originale se primesce cu una majoritate însemnata.

Fridericu Eitel voiesce, ca aline'a a 2-a a §-ului 10 sê se omite.

Iosifu Hosszu recede.

Sigismundu Popu doresce ca, în line'a a 3-a, în locu de „natiunea sascesca“ sê se puna „fundu regescu.“

Emiliu Trauschenfels spriginesce testulu originale. Se primesce.

§-ii 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 și 18 se primescu aproape fără vr'o modificatiune.

Deci proiectulu de lege relativu la uniunea Transilvaniei se primî atâtu în genere, câtu și în specie; votarea definitivă se va întemplâ în siedint'i'a de mane dupa a media-di.

Raportulu comisiunii pentru înarmare, presintatu prin Mauritiu Perczel, se va tipari și distribu membriloru și se va pune la ordinea d'ilei de mane.

Ordinea d'ilei de mane: controlarea detoriiloru pendinti de statu și proiectulu de lege relativu la pensiunile comuni. Afara de acêst'a, se afla gat'a raportulu comisiunii budgetarie relativu la spesele judiciari pentru cetâtile organizate, precum și raportulu relativu la înmultirea lefeloru profesoriloru de Universitate.

Siedint'i'a se închiaia la 9 ore ser'a.

Siedint'i'a d'în 2 diecemvre a casei reprezentantiloru.

Presied. Szentiványi; notariu: c. Ráday. D'în partea guvernului: Andrásy, Eötvös, Wenckheim, Gorove, Horváth.

Dupa autenticarea protocolulu, se cetescu și se voteza definitivu proiectele de legi relative la regulara afaceriloru interconfessiunali, la processele divortiali provenite d'în casatoriile miste, proiectulu de lege despre inarticularea metropoliei gr. cat. de Alba-Iulia și a episcopateloru d'în Lugosiu și Gherla, precum și proiectulu de lege relativu la line'a ferata de la Oralea-Mare-Clusiu Brasiovu.

Ordinea d'ilei: Proiectulu de lege despre detoriile pendinti a le Statulu.

Se primesce în genere și în specie și se tramite casei de susu.

Urmeza proiectulu de lege despre pensiunile comuni.

Dupa una disputa mai lunga, escata la § 2, la care luara parte Csánády, Plachi, Tisza, Nyári, Csiky, Gabody, Berzenczey, Simonyi, Andrásy, Deák și Bónis, proiectulu d'în cestiune se primî în genere și în specie.

Urmeza sub discussiune raportulu comisiunii pentru înarmare.

Se primesce atâtu în genere câtu și în specie. Siedint'i'a se suspenda pana la 4 ore.

Continuându-se siedint'i'a dupa media-di sub presiedint'i'a lui Gajzágó, se procede la votarea proiectulu de lege relativu la uniunea Transilvaniei, carele se și primî.

Urmeza pertratarea raportulu comisiunii budgetarie relativu la suplenirea speselor judiciari pentru cetâtile organizate.

Vorbira în obiectu Horváth Szaploneczay, Csiky, Nyári, Kuba, Várady, Bónis, Miletics în favorulu cercului de Nagyikinda.

Raportulu se primesce cu una majoritate împosante. Inse acestu casu nu va servi de precedente pentru municipie.

Urmeza raportulu comisiunii budgetarie relativu la salariile profesoriloru de la Universitate. — Comisiunea propune sê se dde sub dispușetiunea ministruului de instructiune 12,000 fl., ca sê-i împartiesca între profesorii de la universitate, cari au venituri mai putiene.

Au d'în sinulu tierai mele
Vre o scire ni-ati adusu?
Vai? unu anu acum trece
De candu tier'a n'am vedutu;
Si-am iernatu în clima rece
Si reci venturi m'au batutu!
Sburati, mandre rundunele!
Cantati contecele mele.

Ati vedutu voi a mea tiera?
P'acolo voi ati venitu?
Nu-i pe acolo primavera
Câ pe aici v'ati ratecitu?
Vai! pe acolo nu e bine!
De aceea-ati emigratu!
Ati fugitu si voi ca mine
De ochi roi ce v'au tradatu!
Sburati mandre rundunele!
Urmati pasii Musei mele.

Ati vedutu voi a mea casa?
Cuibulu vostru nu-i sfarmatu?
De sub stresîn'a-mi umbrosa
Nimeni nu v'au alungatu?
Vai! casuti'a mea-i pustia;
Veduvu este patulu meu!
Eu, fugitu de tirania,
În straini traescu cu greu,
Sburati scumpe rundunele!
Plangeti plangerile mele.

Ati vedutu acolo n tiera
Ai mei frati, amici, surori,
Ce ca voi în tempu de vera
Sburau preste campi cu flori?
Vai! m'oru fi plangandu pre mimu!
Câ-ci si eu am fostu iubitu;
Si n'tre buni am traitu bine,
Câ-ci la toti bine-am doritu.

Veniti, mandre rundunele!
Sorbiti lacremele mele!

Ati vedutu a mea gradina,
Unde-odata mandr'a mea
A placerei cupa plina
Cu placere mi-o întindea.
Ah! a mandrei suveniru
Alu meu sufletu au implutu,
Si trecut'a fericire
În veninu s'a prefacutu!
Sburati mandre rundunele
Duceti visuri mandrei mele.

Sburati mandre rundunele!
Si de mergeti înapoi,
Spuneti patimele mele
La cei ce ve vedu pe voi.
Urari dulci de fericire
Coloru carii m'au iubitu!
Cugetu dreptu si multamire
Coloru cari m'au prigonitu!
Cale buna rundunele!
Duceti sufletu tierai mele!

Meritulu poetulu romanu este fără indoie'l'a numai ace-l'a de a fi schimbatu versurile d'în unu locu într'altulu și de a mai fi lungitu poesi'a cu 20 versuri. Totu pre acêsta corda mergu si *Prefati'a* (Préface), *Censorulu meu* (Le Censeur), *Ros'a* (Rosette), *Perulu meu alba* (Mes cheveux), *Adio* (Adieux chasons!)

Îndata ce am ajunsu a constatâ cele de pana aici, suspitiunea a si prinsu afunde radeoie în anim'a nestră, că pote poetulu si alte mai multe piese le va fi tiesutu totu pre acêsta cale, nu numai d'în Béranger, fără si d'în altii pote, carii pote eu de împreuna cu unii d'între lectori înu-i cunoscemu. Cu tote acestea nepotendu-me convinge despre contrariu, tote celalalte piese le consideru și le chiar' speru de originali.

Dar' chiar' si acolo unde poetulu nostru nu copieza pre celu francesu, vedemu totu-si, că elu celu putienu se nevoiesce a-lu copia în metru, în strofa, în modulu tratarii obiectulu, alegendu totu odata și materie analoge.

În scurtu, poetulu nostru a voit u sê fia unu Béranger romanu. În câtu inse si-a potutu implini dorint'i'a, vomu vedè mai în diosu.

Poetulu nostru, candu imiteza e rece, esitante în forma și în materia. Prè naturalu, căci elu de o parte nu voiesce, ba d'în contra se feresce a ne dà originalulu, er' de alta parte, tienendu-se de unu originalu strainu, nu pote merge singuru, nu pote sê ne desvelesca anim'a sa, sê ne dee simtîmintele și ideele sale proprie, independinte. Elu se afla, pentru ca sê me servu de o spresiune cam tocita, dar' bine nimerita, pre doue scaune, nu pote siedè inse pre nici unulu bine. Acêst'a este sortea toturoru, cari imitandu sêu copiandu pre altii voru totu-si sê fia originali.

Pentru a ne convige, sê cetimu înca odata „Rundunelele proscrisului“ reproduse mai susu, și în cetirea lor sê uitâmu cu totulu originalulu francesu, și cu tote acestea vomu vedè, că nu ne misca întru nimicu, remanemu indiferinti. Sê cetimu acum originalulu, și anim'a nostra îndata se imple de doioșia, vocea incepe a tremurâ și a se înnece, ochii se implu de lacrimi. — Éta not'a, ce-o face unu editoriu la acêsta celebra elegia. „Mai multi ostasi d'în armat'a nostra d'în Africa, prinsu la Arabi, se adunâ ser'a și incepeau a cantâ cantulu runduneloru, dar' nu-lu poteau cantâ nici odata pana în fine, pentru că vocea și ochii loru se înnecau în lacreme. Asià cantau și Evreii captivi în Babilonu salmulu „*La riurile Babilonului*“ — și plangeau aducendu-si aminte de Ierusalimu.“

Anim'a, simtîmentulu nu se potu împrumutâ, și cu anim'a altuia, nu poti spune nici odata ce simte anim'a ta.

Sê lasâmu acestu terenu, pre care poetulu, ce ne ocupa; nu se pote sustienè, și sê trecemu unde cugetâmu a-lu aflâ în domenu sêu propriu.

(Va urmâ.)

Se primesce.

Urmeza proiectului de lege despre espropriatiune cu privire la teritoriul cetății lib. reg. Bud'ap' Pest'a.

Se primesce preste totu, si, cu putiene modificatiuni, si in specie. Mane se va vota definitivu. — Siedinti'a se inchiaia.

Cuventarea d. deputatu Sig. Borlea

(tinenta in 1 decemvre, d. m., cu ocaziunea desbaterei articolului de lege relativu la uniunea Transilvaniei cu Ungari'a.)

Daca privim cu sange rece, seriosu si fara partialitate la intepărările ce se petrecura inainte de amedia-di cu ocaziunea pertratarii cestiunei de Uniune a Transilvaniei, sum convinsu, că maioritatea camerei va dà dreptu afirmatiunei mele, cum că spiritele sunt acitiate in onorab. camera, si că aici domnesce antipatia in contr'a nostra (Sgomotu mare. Nu e dreptu!)

Sê mi-se permita a dovedî ace'a ce afirmu; căci d. Macelariu, in motivarea proiectului de resolutiune, redactatu si presintatu prin noi, fû impededatu in continuarea discursului sêu nu numai de d. presiedinte, ci de intrega camer'a, si in urmare acestei intreruptiuni mai multi deputati vorbira cu una furia mare in pertratarea acestei motiuni separate, ace'a ce a fostu uniculu casu sub periodulu sesiunei presinte, éra dupa mai multe rechiamări pro si contra, se concesse că d. Macelariu sê-si continue vorbirea, inse d'in caus'a intreruptiunilor si murmurărilor infinite fû silitu sê receda de la cuventarea sa, fâra de a-o finî si motivâ.

De-sî scimu cu totii, că câti-va deputati, cari nu pricepu limb'a magiara, si au cetitu discursurile sub toti 3 anii cu tota comoditatea, fâra ca sê fia fostu impededati de cine va, — cu tote acestea d. Avramu Tincu, uitandu se numai la notițiile sale fû opritu de la cuventu prin onorab. camera, si asiè fû silitu sê receda si sê parascesca camer'a. (Sgomotu mare. Presiedintele trage clopotielulu si dîce: Se scie, că dlu deputatu Tincu nu s'a uitatu numai la notițiile sale, ci si-a cetitu discursulu, priu urmare afirmatiunea dlu deputatu nu consuna cu fapt'a.)

Eu nu voiescu sê replicu dlu presiedinte, inse siedindu langa dlu deputatu Tincu, am potutu sê vedu forte bine, că elu nu si-a cetitu discursulu, ci s'a uitatu numai in notițiile sale, si asiè afirmatiunea mea consuna pre deplinu cu fapt'a. (Sgomotu.)

Intre asemenea fapte si impregiurări, nefiindu-ne permisa motivarea proiectului nostru de resolutiune, si fiindu impededati in libertatea cuventului (Sgomotu mare), este forte naturalu, că ori-ce lamurire sêu desbatere este imposibile. (Sgomotu mare.)

In urm'a acestoru motive, me vedu silitu, de-sî cu dorere, a me dechiarâ, că eu nu potu luâ parte nice in desbaterea generale, nice in cea soeciale. (Sgomotu mare.)

Cu tote acestea, in interesulu cestiunei prè importante de sub desbatere, mi-ieu permissiunea a chiamâ cu tota seriositatea atentiunea onorabilei camere (Sgomotu. S'audîmu!) la impregiurarea, că articolulu I alu legi de Uniune s'a creatu in diet'a de la Clusiu d'in 1848 sub asemenea pressiuni, adeca spiritele au fostu asiè de acitiate atunci ca-sî asta-di (Sgomotu mare), si apoi esperienti'a, magistr'a cea mai mare a lumii si a vietiei, ni-a aretatu in destulu urmările daunose si forte triste (Sgomotu mare); deci, logic'a pretinde, ca sê evitâmu repetirea acestoru evineminte triste (Sgomotu mare.)

Repetiescu dara că, dupa astu-feliu de cercutări si fapte, eu nu me potu dimiti si nece că me voiu dimiti in pertratările ulterioari a le acestui obiectu. (Sgomotu mare.)

Cuventarea deputatului Maniu

tinenta in siedinti'a d'in 28 noemvre a casei represintantiloru.

Marturisescu, domniloru, că de n'asiu aflâ de lipsa a mi-espune parerile despre acestu obiectu de insemnate principala, acum in dîu'a a cinci'a a discusiunei, vedindu că paciinti'a casei e de totu obosita, n'asiu mai face pretensiune la atentiunea onoratei case, dar fiindu obligatu la acést'a fatia cu mine inu-mi, permita-mi, onorat'a casa, ca sê-mi spunu pre scurtu parerile mele in asta privintia, si sê mi-le motivezu totu asiè de scurtu. Proieptulu maioritătii, dupa parerea mea, nu corespunde pretinsiuniloru nationale de acum, si de aceea nu lu-potu primi ca basa a desbaterei speciale.

Proieptulu maioritătii nu contine principiulu, recunoscutu si primitu de dieta mai de multe ori in adresele si resolutiunile sale, pre cum si de comisiunea emisa in caus'a nationala in elaboretele loru. Deca considerâmu, dloru, legile tieriei nostre despre limba, vomu aflâ si de acele legi, cari si atunci aflau vatemata integritatea tieriei, deca ore cine in congregatiunile generale va vorbi intr'alta limba, si nu in cea magiara. In cestiunea acést'a trebuie dara sê ne conduca unu principiulu acestu principiulu inse sê nu fia stramutabilu nici falsu de intepretatu. Eu dorescu, ca prin deslegarea cestiunei nationale sê se intaresca Ungari'a si sê se perfectiuneze libertatea constitutionala. In asta privintia dara se recere a fi cu atentiune, ca prin acést'a deslegare, integritatea teritoriala si unitatea politica a tieriei sê nu se scribesca, ci tocmai prin acést'a sê se intaresca si otielesca. Ce intielegemu sub integritatea teritoriala, nu mai e de lipsa a o spune, intielesulu lu-esprima inu-si cuventulu; ér' sub unitatea politica nu potu intielege alt'a, de cătu unitatea statului in legelatiune si guvernare, si intarirea sêu debilitarea acestei unitati nu o potu conditionâ de la usu limbelor.

Usiorarea cătu mai posibila a guvernarei recere, ca pre terenulu legelatiunei, a guvernului centralu, si atunci, candu statulu pasiesce ca atare, sê se intrebuinteze una limba, limb'a maioritătii relative sêu cea magiara.

Si eu prè bine, că deslegarea acestei cestiuni e noua si grea, pentru că referintiele tieriei nostre o facu atare, daca primim inse unu principiulu nestramutabilu, atunci deslegarea cestiunei nationale e forte usiora, nefiindu alt'a de lipsa, de cătu restringerea limbii statului in acea mesura, care e neincungiuratu de lipsa, pentru ca statulu sê existe. Dar ca esintinti'a statului sê recera, ca si in intrulu municipieloru sê se aplice numai una limba, ast'a nu o potu aprobâ. E de lipsa dara a manecâ d'in cutare principiulu, si acestu-a nu pote fi de cătu principiulu egalei indreptatiri nationala.

Amu spusu, că me voiu restringe a caracterizâ numai punctulu meu de manecare, si o spunu simplu, că in proieptulu minoritătii afu depusu acelu principiulu, pre basa carui-a des-

legarea cestiunei e posibila. On. casa, vedindu, că proieptulu minoritătii se ataca d'in atâte parti, fia-mi iertatu si mie, a contribui putiene cuvinte spre a desluci, ce contine acelu-a. Dloru! principiulu primariu alu proieptulu minoritătii e, antâiu: sê se enuntie egal'a indreptatire nationala; a' dou'a aplicarea principiului maioritătii. Prè on. ministru de cultu a intorsu intrebarea, dîcendu, că proieptulu minoritătii contine trei principie, adeca: arondarea, domni'a unei limbe, si proportiunalitatea in aplicarea oficialiloru. Ei! dar eu nu afu sê fia asiè. Antâiulu principiu e egal'a indreptatire, alu doile aplicarea maioritătii. Pre cum conformu proieptulu maioritătii limb'a magiara in tiera e limb'a statului, legelatiunei, limb'a midlocitoria, tocmai asiè dupa proieptulu minoritătii la iuridictiuni limb'a maioritătii absolute e limb'a oficiala, si spre a esecutâ cu dreptate acestu principiulu s'a aflatu a fi de lipsa arondarea, dar acést'a ca si alte dispusetiuni se referesce numai la aplicarea principiului, si deca acestu-a nu s'aru probâ ca acomodabilu, e forte usioru, a lu-schimbâ cu altulu, numai sê fia recunoscutu principiulu.

Legile d'in 1848 credeau, că unitatea politica e vatemata, deca in adunările iuridictiuniloru ore-cine vorbesce in alta limba, si nu in cea magiara, acum inse in acést'a nime nu afu vatemare, ci mai toti sustienu, că unitatea politica e vatemata, deca ore-care iuridictiune aru aveâ alta limba de administratiune, si nu cea magiara, si totu-si atâtu comisiunea emisa in caus'a nationala in 1861, cătu si subcomisiunea comisiunei de acum in elaboratulu sêu nu afla a fi vatemata acea unitate, deca s'aru aplicâ principiulu amintitu mai nainte. Asiè dara e de lipsa a manecâ d'in unu principiulu anumitu, căci altcum tote depindu de la priceperea individuala, ér' acést'a cestiune de insemnate principala, fâra a carei deslegare buna si deplinu indestulitoria impacatiunea nu e inchiaia, merita sê fia deslegata pre bas'a unui principiulu nestramutabilu.

Regretu forte, că s'au aflatu in acést'a casa deputati de accoi-a, cari in fati'a omeniloru onesti au incriminatu pre deputatulu nostru nemagiari cu cea mai mare crima, cu nepatriotismulu, numai pentru că acesti-a nu potu primi proieptulu maioritătii. De la atari incriminari me intorc cu gretia. Dloru, d'in tineretiile mele me ocupu cu acést'a cestiune si cu modul deslegării ei, multu amu cugetatu despre ea, dar nici odata n'amu fostu in stare a o pricepe alt-cum, de cătu d'in punctulu de vedere alu patriei comune, si deca me va convinge cine-va, că spriginindu motiunea mea nu promoveza binele patriei, atunci me retragu, dar' sê nu cuteze nime a me suspitiunâ, căci astu-feliu se potu suspitiunâ si aceti-a, cari au propusu altu modu de deslegare, pre cum sunt dñii deputati, cari au facutu parte d'in comisiunea de la 1861, si d'intre cari unii asta-di siedu pre banc'a ministeriala; totu asiè si membrii comisiunei d'in 1867, căci aceti-a au recomandat altu modu de deslegare, adeca au concesu si recunoscutu dreptulu iuridictiuniloru, a si-alege liberu limb'a sa. Dar vi-amu promis, că nu voiu vorbi multu, de si asiu fi doritu sê me dechiaru mai pre largu; caracterizandu inse punctulu meu de manecare prin ilustrarea acestoru doue puncte, si fiindu că proieptulu minoritătii contine principiulu, care e unicu aplicabilu la deslegarea drepta, dechiaru, că d'intre cele doue proiepte partinescu pre alu minoritătii.

Indreptare. Datulu nrului tr. 170 punendu-se d'in smintela „Sambeta 5 dec.“ are a se indreptâ: **Joi 3 de c. 21 nov.**; éra cuventulu de prisosu „graitu“ d'in versulu 44, art. I. are a se sterge.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.

De la Vien'a	pleca la	7 ore 45 min. dem.	si la 8 ore — min. ser'a.
„ Posionu	„ 10 „ 24 „	„	„ 10 „ 51 „
„ Neuhäusel	„ 1 „ 23 „	diu'a,	„ 1 „ 54 „ nôtepa
„ Pest'a	„ 5 „ 19 „	d. m.	„ 6 „ 31 „ deman.
„ Czepléd	„ 7 „ 54 „	„	„ 9 „ 14 „
„ Segedinu	„ 12 „ 12 „	nôtepa,	„ 2 „ 55 „ dup. m.
„ Temisior'a	„ 3 „ 55 „	dem.	„ 7 „ 47 „
„ Jasenov'a	„ 8 „ 4 „	„ *)	„
„ Beseric'a-Alba	„ 8 „ 40 „	„	„
Soscesce in Baziasiu	la 9 „ 10 „	„	„

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica nnumai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

De la Baziasiu	pleca la	5 ore 55 min. d. a.
„ Beseric'a-Alba	„ 6 „ 27 „	„
„ Jasenov'a	„ 7 „ 6 „	„
„ Temisior'a	„ 10 „ 40 „	ser'a si la 7 ore 25 min. dem
„ Segedinu	„ 2 „ 26 „	nôtepa, „ 12 „ 53 „ diu'a
„ Czepléd	„ 6 „ 35 „	dem., „ 6 „ 21 „ d. a.
„ Pest'a	„ 9 „ 55 „	„ „ 9 „ 30 „ ser'a
„ Neuhäusel	„ 1 „ 52 „	diu'a „ 1 „ 8 „ nôtep.
„ Posionu	„ 4 „ 48 „	d. a. „ 4 „ 12 „ dem.
Soscesce in Vien'a	la 6 „ 38 „	„ „ 6 „ — „

Jasenov'a-Oravit'a.

De la Jasenov'a	pleca la	8 ore 30 minute demaneti'a.
„ Jam	„ 9 „ 12 „	„
„ Racasdia	„ 10 „ 12 „	„
Soscesce in Oravit'a	la 10 „ 57 „	„

Oravit'a-Jasenov'a.

De la Oravit'a	pleca la	4 ore — minute dupa mediadi.
„ Racasdia	„ 4 „ 45 „	„
„ Jam	„ 5 „ 38 „	„
Soscesce in Jasenov'a	la 8 „ — „	„

Vien'a-Oradea-Mare.

De la Vien'a	pleca la	8 ore — minute sera.
„ Pest'a	„ 6 „ 35 „	dem.
„ Czepléd	„ 9 „ 27 „	„
„ Püspök-Ladány*)	„ 1 „ 58 „	dup. med.
Soscesce in Oradea	la 4 „ 38 „	„

*) Cale laterale duce la Dobritinu, unde soscesce la 3 ore dupa mediadi.

Oradea-Mare-Vien'a.

De la Oradea	pleca la	10 ore 6 minute demaneti'a
Soscesce in Püspök-Ladány*)	„ 12 „ 48 „	diu'a
„ Czepléd	„ 5 „ 41 „	ser'a
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „	„
„ Vien'a	„ 6 „ — „	demaneti'a

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Vien'a-Arauu.

De la Vien'a	pleca la	8 ore — minute ser'a.
„ Pest'a	„ 6 „ 25 „	dem.
„ Czepléd	„ 9 „ 47 „	„
„ Szolnoco	„ 11 „ 2 „	„
Soscesce in Arauu	la 5 „ — „	ser'a.

Arauu-Vien'a.

De la Arauu	pleca la	10 ore 15 minute demaneti'a
„ Szolnoco	„ 4 „ 22 „	dupa mediadi.
Soscesce in Czepléd	la 5 „ 33 „	„
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „	„
„ Vien'a	„ 6 „ — „	demaneti'a

Vien'a-Paris.

De la Vien'a	pleca	4 ore 30 minute ser'a
„ Salzburg	„ 1 „ — „	nôtepa.
„ Monacu	„ 5 „ 45 „	dem.
„ Stuttgart	„ 11 „ 45 „	„
„ Mühlacker	„ 12 „ 55 „	diu'a.
„ Carlsruhe	„ 2 „ 10 „	dupa méd.
„ Strassburg	„ 5 „ 25 „	„
Soscesce in Paris	la 5 „ — „	demaneti'a

Paris-Vien'a.

De la Paris	pleca la	8 ore 35 minute ser'a.
„ Stassburg	„ 8 „ 57 „	dem.
„ Carlsruhe	„ 10 „ 40 „	„
„ Mühlacker	„ 12 „ — „	diu'a.
„ Stuttgart	„ 1 „ 20 „	dupa méd.
„ Monacu	„ 8 „ 30 „	ser'a.
„ Salzburg	„ 1 „ 30 „	nôtepa.
Soscesce in Vien'a	la 9 „ 30 „	deman.

Comunicatiunea posteloru.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa mediadi, soscesce in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa mediadi. Cale de 19 1/4 mile, tiene 18 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.
 „ Clusiu la Oradea pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, soscesce in Oradea la 6 ore 40 minute demaneti'a.
 „ Arauu la Sibii (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesce in Sibii la 2 ore 15 minute nôtepa. Cale are 34 1/2 mile, tiene 31 ore 15 minute, costa 20 fl. 2 cr.
 „ Sibii la Arauu (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesce in Arauu la 1 ora 45 min. nôtepa.
 „ Temisior'a la Sibii pleca in tote dilele la 6 ore deman. soscesce in Sibii la 1 ora 30 min. dupa mediadi. Cale de 36 1/2 mile, tiene 31 ore 40 min., costa 20 fl. 44 cr.
 „ Sibii la Temisior'a pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, soscesce in Temisior'a la 7 ore 40 minute ser'a.
 „ Temisior'a la Orsiiov'a pleca luni-a, marti-a, joi-a, si sambet'a la 6 ore demaneti'a, soscesce in Orsiiov'a la 6 ore deman. Cale de 26 1/2 mile, tiene 24 ore, costa 14 fl. 98 cr.
 „ Orsiiov'a la Temisior'a pleca dominec'a marti-a, mercuri-a si vineri-a la 6 ore ser'a, soscesce in Temisior'a la 6 ore ser'a in dlu'a urmatória.

De la Temisior'a la Arauu pleca in tote dilele la 6 ore dem. soscesce in A. la 11 ore 45 minute diu'a. Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.
 „ Arauu la Temisior'a pleca in tote dilele la 2 ore dupa mediadi, soscesce la 7 ore 45 minute ser'a.
 „ Sibii la Clusiu pleca in tote dilele, la 3 ore d. m. soscesce la 9 ore 20 min. deman. Cale de 21 1/2 mile tiene 18 ore 20 min., costa 12 fl. 18 cr.
 „ Clusiu la Sibii pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. soscesce la 11 ore 50 min. diu'a.
 „ Sibii la Brasiovu pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. soscesce la 7 ore 25 min. deman. Cale de 18 1/2 mile, tiene 14 ore 25 min., costa 10 fl. 36 cr.
 „ Brasiovu la Sibii pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesce la 9 deman.
 „ Sibii la Muresiu-Osiorhei pleca luni-a, marti-a, vineri-a, si sambet'a la 7 ore ser'a, soscesce la 1 ora 5 min. d. m. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 5 min. costa 10 fl. 78 cr.
 „ Muresiu-Osiorhei la Sibii pleca luni-a, marti-a, mercuri-a si sambet'a la 8 ore demin. soscesce la 2 ore 35 min. nôtepa.